

ДОНЧО ЦОНЧЕВ
ПРОТОКОЛ ЗА ЕДНА ГОЛЯМА
ПЕЧАЛБА

chitanka.info

В този град всички познаваха Мути, той беше — както се изрази веднъж кметът — част от изисканата архитектура на центъра.

Бели и лекомислено горди, лишени от предразсъдъци в своите пози и форми, мраморните фасади наистина обикаляха паметника и площада елегантно, за да се съберат като оръженосци от двете страни на хотела. Тук, край сребристата рамка на стъклената врата, на фона на тъмночервения цокъл, неговото сандъче за лъскане на обувки стоеше като едно малко бижу. С лъскавите си пулове от месинг, с тесните си украсени огледала, с русите, кестеняви и чернокосмести четки, изпъчени редом като фестивал — това сандъче открадваше време от всяко око и попиваше в него за дълго. Самият Мути, седнал разчорлен отзад, с разперени лакти и щръкнали колене, не оставяше без впечатление и ухото — той пееше, чукаше като изкусен барабанист, подканваше си клиентите енергично и ги размиваше бързо и леко с отдавна изпробвани номера.

Колкото до неговите собствени око и ухо, те бяха толкова пълни с делничния живот на града, че повече той не мечтаеше. Радваше се на божите си дни и работеше. Те биваха слънчеви и ведри, разприказвани радостно и шумно, тогава над белите сгради като че изплуваха от сънищата скалите — сини, учудващи и грандиозни, с едно петно сняг и през юни. Биваха облачни и тъжни, смълчани в сивата полугледка, тогава ухото на Мути се вслушваше в онзи глух непрекъснат оркестър от стъпки по тротоара и между тъпите, бледи, неизразително тропаци звуци (обикновено цепещи косъма и стотинката) се напрягаше да разпознае приятели — стъпки, които му шепнеха, галеха го дълбоко навътре и се оставаха незабравими.

Така нещата протичаха, общо взето, нормално до онзи най-обикновен ден, в който докараха за хотела една електрическа автоматична лъскачка.

— Мути, така както я виждам аз, ти май си свободен — каза му портиерът с въздишка. — Ела сега малко да ти покажа какво става.

Той го заведе във фойето, натисна копчето на лъскачката и кръглите четки се завъртяха, подгонени от мъртвата, респектиращо съскаща енергия на мотора.

— Нещо да кажеш? — погледна под козирката си портиерът.

— Че кажем, че кажем... — не се отчая изведнъж Мути. — Ти трай, аз сè нещо че кажем.

— И какво можеш да кажеш? — усмихна се портиерът победоносно. — Нищо не можеш да кажеш. Не виждаш ли, че тя, твоята, вече...

— Абе, бате, къде му е боята на... това? Откъде му се тури боята?

— Боя няма тая машина, обаче на нея боя не ѝ трябва. — Портиерът бе пъхнал едната си обувка под четката, издърпа я и я опъна пред момчето. — Я гледай какво става. А?

Обувката беше блестяща. Мути обаче поклати глава. Цъкна два пъти с език и му обясни, че без боя лъскане, това не е работа, кожата, бате, изсъхва и се напуква, тая голяма анджаклама може да ти обере само прахта отгоре-отгоре, ама човек иска да има фина обувка, истински джам само отвън, братче, вътре сандъчето и тъй нататък, докато насмалко двамата не се скараха.

Портиерът беше човек с разни инициативи, на другия ден говори с управителя на хотела, после с директора, накрая успя да се домогне до успеха и една сутрин, когато Мути дойде и си седна на своето място, даде му пътя — безцеремонно и просто, с категоричните жестове на човек съгласувал.

Той само едно нещо не беше пресметнал — инициативният портиер на хотела, — дребния, но съвсем не без значение факт, че Мути бе пълнен с приятели.

Те бяха не само много — приятелите на Мути, — но бяха и толкоз различни, колкото едва ли ги имаше кметът. Разтичаха се, направиха заявление жалба, долуподписаният Еди-кой си Еди-кой си работя толкоз и толкоз години на това място в града, моля това мое положение да не се експроприира от портиера, понеже машината може едно, а аз друго, всички знаят това, с уважение — подпис.

Работата наистина стигна до кмета, а той — като се бе лъскал толкова пъти при Мути и като знаеше, че машината нито ти пее, нито пък може да те размее — заяви горното, с което започнахме тази история, и добави: „Абе нека да си остане момчето“.

Така задалото се нещастие накрая завърши с победа на Мути. И както твърди една поговорка, че когато то тръгне — зло или добро, — най-добре отваряй вратата широко, последваха други събития. Мути не знаеше поговорката и не се готвеше да отваря широко вратата към доброто — тази работа тоя път свърши съдбата.

Тя му се яви една вечер на гарата, когато попълваше фиш. Прошепна в ухото му пет прости числа, той ги задраска на фиша на кръст и след няколко дни новината заля целия град. Една седмица само това се говореше. Петте хиляди лева, които Мути беше спечелил, наистина някои превърнаха в петдесет. Други пък махнаха една нула — пак така от себе си — и сведоха цялата работа до оскърбителното за толкова луд случай петстотин. Все едно, събитието бе живо и продължително коментирано.

И може би тъкмо това коментиране бе истински осезаемо за Мути в цялата едноседмична бъркотия от щастие. Защото в това денонощно веселие, което се местеше като цирк из квартала — състоящо се от многобройния весел народ около Мути, — имаше нещо измислено и необичайно. Като сън и томително, но никога пълно изтрезняване, дните и нощите изтичаха отначало бавно, но впоследствие някак се смесиха, неповторимите състояния на екстаз с нещо ги обезличиха и ето че в края на първата седмица баснословната сума неусетно бе преполовена. После започна втората седмица, когато Мути достигна върха си.

В понеделник сутринта той се изправи на своето място, край лъскавата врата на хотела, запали една вносна, стомилиметрова цигара, чийто бял филтър страшно се открояваше между устните му, стъпи с десния крак върху сандъчето и се облакът на коляно. Портиерът го поздрави, усмихна се някак смутено и се отдръпна навътре. След малко започнаха да пристигат приятелите — към десет и нещо съставът можеше да се сметне за пълен. Когато най-сетне дойдоха двамата цигулари и кларнетистът, водени тежко от Армандо с акордеона, и брилянтинените им гладки коси блеснаха в мраморния площад като врани, започнаха да се трупат зяпачи.

Под техните погледи (възрастни, чужденци, хора на път, които не знаеха нищо за Мути) се извърши първата паметна церемония. Двама от приятелите, също така лъснати и облечени много добре, в ритъма на вулканично развихрил се чардаш лъснаха дясната обувка на Мути. След това друга двойка се зае с лявата. Последва плюшеният парцал под звуците на „Беса ме мучо“, също така теглен от двама като бичкия. Накрая, сред нестихващи аплодисменти, Мути награби сандъчето.

Той го пренесе така на главата си до средата на моста, изчака момента, в който първият цигулар с голямата лява ръка почти беше

напъхал треперещите ѝ пръсти в устата си, а кларнетът сега сочеше право в зенита, извика една трудна за произнасяне дума, окончаваща звучно на „джос!“, и метна сандъчето към реката...

Беше „ура“, бяха гърмежи — одобрително облекчителни възгласи залюляха мраморните фасади. Мръсният ваксаджийски етап от живота на Мути вече се носеше по вълните...

В нощта след този ден, някъде докъм зори, откъм хижата над града (в подножието на сините, учудващи и грандиозни скали) частта по-осезаемо изнервено гражданство чуваше вариации на кларнет — известно капричио, доста свободен, но иначе жизнен аранжимент.

Така приключи втората паметна церемония. След нея с реалното и разбираемо намаляване на капитала у Мути въпреки острия си темперамент и светкавично възприетите навици групата постепенно затихна. Тя някак се разпръсна, от време на време с Мути се мярваха неколцина — сега отново по ония места, които бездруго те отколе си обикаляха.

Дните минаваха, животът в града с мраморния площад си течеше — безмилостен, както открай си, — костюмът на Мути овехтя и коленете пак се отъркаха. Той се явяваше някоя сутрин на старото място покрай хотела, облягаше се на тъмночервения каменен цокъл и ако денят биваше слънчев и ведър, окоето му изпиваше линейката на планината. А пък когато ръмеше или бе облачно, сиво и тъжно, ухото му се оставяше с тиха наслада на философската музика от подметки и камъни. Жена с убождащи под стомаха ти токчета. Баба с бастун. Припкащи като пилета детски крачета. Тежък другар, сякаш без мисъл за края. Нещастен хитрец и циция — трябва дори да погледнеш краката, за да повярваш, че са на мъж.

Къде отиват, боже, тези стъпки? Откъде идват? Защо трябва да минат по тротоара, щом всички заглъхват накрая? А ние какво точно да правим, докато все пак можем да се разхождаме на площада?

Изпушваше Мути някоя и друга цигара, мислеше, после нанякъде изчезваше бавно и никой не можеше да ти каже къде.

И сигурно тъй тихомълком той щеше да бъде забравен, и нямаше вече да бъде онази частица от изисканата архитектура на новия център, ако една сутрин (разбира се, слънчева и ведра) на мястото пред хотела не беше се появило едно ново сандъче.

С ослепителни пулове от месинг. С тесни украсени огледала. С руси и кестеняви, с чернокосмести четки — изпъчени и нови като на фестивал. На кьошетата с четири вити и везани кули — нещо, което на старото нямаше.

Мути дойде тази сутрин към десет, сбърчи носа, като го забеляза, и предпазливо се доближи. Застана на тротоара далече от него и почти не посмя да се огледа. Той беше млад, нямаше още семейство, но изпита ужасното, подлудяващо чувство, че някой се е напъхал в дома му. Обърна се към стъклената врата на хотела и окото му откри портiera. „Какво става тука?“ — попита го с вежди веднага. „Не знам нищо аз“ — отговори му с рамене портierът.

Тогава Мути се доближи до сандъчето и като чуваше как кръвните му телца умират, видя едно листче, забодено с кабарче отгоре. Наведе се зяпнал и бавно прочете:

„Мути, сядай, Мути!“

Имаше и столче отзад — жълто и ново, — той се почеса несръчно и искаше да въздъхне, но не успя. С привично движение го прекрачи и седна.

Сините, учудващи, грандиозни скали над града изпищяха. Гордите мраморни сгради му се ухилиха — пак така бяло и свойски, както преди. Беше за песен сега — само за песен, млъкнала в него от толкова време. Но Мути не се и опита да пее, защото в момента въобще нямаше гърло. Откачи една от новите четки и лекичко чукна дъската — всичко, което можа да направи. После извади дългия фас, който се пазеше от снощи, оправи му изгорелия край нежно, наведе глава и си затвори бързо изтичащите очи. Остави си само ушите отворени.

За да може той непременно, на всяка цена, през вечния грохот от отминаващи стъпки, мислено да целуне онези, които му шепнеха винаги нещо, галеха го дълбоко навътре и си оставаха незабравими.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.